

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr. za nol leta 1 gold, 70. kr. za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gol 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 23. oktobra 1889.

Obseg: Kako brez tehtnice spoznati težo goveje živine. — Kako sadna drevesa saditi v slabo zemljo, da rastó dobro. — Razglas. — Razne reči. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Trgovinska zbornica. — Naši dopisi. — Novičar.

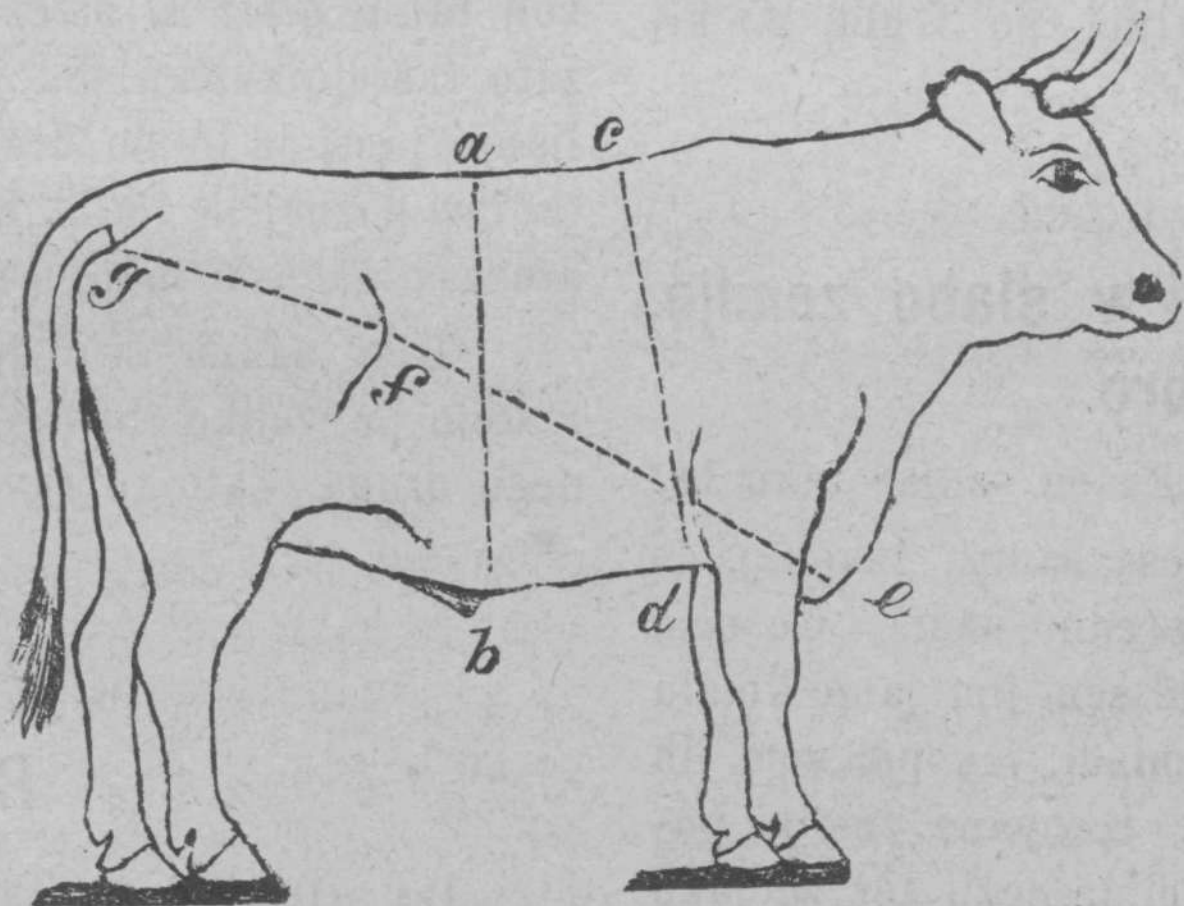
Gospodarske stvari.

Kako brez tehtnice spoznati težo goveje živine.

Gospod Matievič, c. kr. finančni nadkomisar v Celovci, si je izmislil poseben trak, ki je po eni strani rdeč, po drugi črn. Po črni strani ima zarisane milimetre s številkami. Meriti pa je debelost in dolgost živinčetu le na rdeči strani. Život pa ni povsodi enako debel, najdebelejši je okoli trebuha, koder se najbolj tlom približuje, najoži pa precej za sprednjima nogama. Jemati je treba srednjo debelost. To izmeriš, če premeriš život okoli srede trebuha preko hrbta pa za sprednjima nogama, potem obe številki sešteješ in skupno številko razpoloviš. Tako meriti morata pa dva. Srednjo debelost pa lahko en sam premeri tako le: Poglej, kod je trebuh najširji, in kod bi trak čez hrbtišče šel, ako bi ga potegnili okoli vsega života. (Glej podobo 1.) Stopi na desno stran goveda in položi konec traku (namreč tam kjer je sklepek na rdeči črti) na sredo hrbtišča v tisto mer, koder mora trak iti preko najširjega trebuha. Konec pritisni z levo roko k hrbtu (pri *a*), z desno roko pa ravnaj trak doli do sredi trebuha (pri *b*), tako si izmeril polovico najširje debelosti. Zdaj drži trak tam, kjer je segel do sredi trebuha, in poglej, kod bi trak šel čez hrbet, ako bi meril okoli života precej za sprednjima nogama. Kjer si

prej trak držal z desno roko, tam naj prime zdaj leva roka, in položi njen palec sredi hrbta (pri *c*) v isto mer precej za sprednjima nogama. Ko leva drži trak zgoraj naj ga desna dalje razvija in ravna navzdol, da pride do sredi spodnjega života precej za sprednjima nogama (pri *a*). Tako si pridejal polovici najširje debelosti še polovico najože debelosti ter držiš v desni roki številko cele srednje debelosti. Tam, kjer držiš z desnim palcem za trak, poglej na rdeči strani številko in si jo zapiši.

Zdaj moraš premeriti še dolgost. Na prsih pred sprednjima nogama lahko otiplješ oprsno kost. Na sredo te kosti (pri *e*) položi konec traku (namreč tam, kjer je sklepek na rdeči črti) in pritisni ga rahlo k životu z desnim palcem in kazalcem. Z levo roko pa ravnaj trak preko desne sprednje noge ravno pod členom (pri *f*), kjer se noga v životu pripogiba, in obračaj ga naravnost proti ledju ali vrhni kosti zadnje noge, kjer je kost najbolj očitna (pri *g*). Na sredi pota obstoj in pritisni trak rahlo k životu. Zdaj naj desna roka konec traku spredaj

Podoba 1.

spusti in naj ga prime tam, kjer ga je dozdej držala leva roka. Ko je leva roka oproščena, ravna trak dalje do ledja; in pred kostjo, ki najbolj ven moli, pritisni spet trak k životu. Desna zdaj spet spusti in prime za trak pred ledjem, leva pa pelje trak preko ledja pod rep, tam kjer se rep loči od telesa. Kjer držiš z levo roko za trak tam je na rdeči strani zabeležena dolgost živinčetova. To številko si tudi zapiši. Več ti ni treba

meriti. Zdaj pa podvoji srednjo debelost in jo prištej k dolgosti. Ta seštevek moraš pa za 721 zmanjšati, to je 721 od njega odšteti. Številko, ki ti je zdaj ostala, poišči na rdeči strani traku. Ko si jo našel, obrni trak in na črni strani ravno nasproti vidiš številko v milimetrih, katera ti kaže, koliko kil govedo tehta.

Recimo, da si premeril srednjo debelost in našel 338, dolgosti pa 330, zdaj računaj:

debelost	338
še enkrat debelost	338
dolgot	330
to je	1006
od tega proč	721
ostane	285

Zdaj vzameš trak in poiščeš na rdeči strani številko 285; ako trak obrneš na črno, najdeš njej ravno nasproti številko 708 milimetrov, to pomeni, da je govedo 708 kil težko.

Lahko pa težo izračuniš tudi iz glave, ako izpustiš stotine. Namesto dvakrat 338 vzameš le dvakrat 38, to je 76, k temu prišteješ dolgot namesto 330 samo 30, to je 106, od tega odtegneš samo 21 namesto 721, dobiš 85; k temu zdaj prišteješ 200 ter dobiš spet isto številko 285, katere poišči na traku.

Mesarjem in kupčevalcem z govejo živino je zelo priporočati, da si kupijo tak trak; kajti vage ali tehtnice ni povsod pri rokah, in kdor žival na oči kupuje in ni v tem že dolgo izkušen, lahko se okani. Take trakove prodaja gospod Franc Sadnikar, železni trgovec v Celovci (Burggasse šte. 7.), in sicer: 3 metre dolge v medni ali mesingasti škatljici po 3 gld. 20 kr. in 5 metrov dolge po 4 gld. 20 kr.

Kako sadna drevesa saditi v slabo zemljo, da rasto dobro.

Na to vprašanje odgovarja izkušen sadjar tako le:

1.) Jamo, kamor hočeš drevesa saditi, izkopaj, če le moreš, uže nekoliko tednov, predno sadiš. Če sem mislil drevesca saditi jeseni, izkopal sem jim jame kmalu po otavi, če sem jih hotel pa spomladi, izkopal sem jih že v jeseni. To je zato dobro, ker izkopana zemlja potem dalje časa leži na zraku, solnci in dežji ter se jako zrahlja in rodovitnosti napije izpod neba.

2.) Jame izkopljem, kar se da, plitve, po 1 čevelj globoke, po 3—5 čevljev pa široke, da so plitvim skledam ali dlani človeške roke podobne, po takih jamah se drevesne korenine dobro razširijo.

3.) Rušino porežem toliko globoko, dokler ji sezajo korenine, ter jo denem na stran. Prvo zemljo, tikoma pod rušinami denem posebe na stran, ker površna je boljša od spodnje, katero tudi posebe na drugo stran položim. Kadar je jama izkopana, denem rušine brž na dno, toda narobe, ter jih precej dobro pomendram in

potlačim. In tako pustim jamo, dokler pride čas drevesa saditi, prazno. Posebno koristno je tudi drevju, če v jame, dokler so še prazne, potrosiš nekoliko dobro predelanega gnoja. Dež izpira gnoj, in gnojuica se iz njega oceja v globino. Ta gnoj pa moraš, ko sadiš drevesca, zopet iz jame pobrati.

4.) Kadar drevesca sadim, pa tako le ravnaj: Najprej zatakneš kol sredi jame, potlej pospem nekoliko boljše zemlje po rušini in na njo postavim drevo, katero sem v to jamo namenil, privežem ga h količu, toda ne pretesno, da se laže z zemljo vred poniža in usede. Z ostalo boljšo zemljo (če nimam posebno dobre pri rokah) skrbno zaspem korenine ter jih z roko lepo razprostim, in sicer tako, da ne ostane nič praznega in presledkastega med njimi. Na to zaspem jamo po vrhu s tisto zemljo, ki sem jo nazadnje vrgel iz jame, in napravim okrog drevesa jamice, da se deževnica ali sicer voda, s katero drevo zalivam, ne oceja, ampak ostaje okrog njega.

5.) Ako pa nastopi suho vreme, treba drevesca pogostoma zalivati; ker so namreč plitvo posajena, posušé se tudi hitreje nego globoko stoječa, in tudi zemlja je okoli njih še rahla.

6.) Drugo jesen si oskrbim, če je le moči, pepela, dobre prsti ali pa prav podelanega gnoja in pospem te tvarine po rušini okrog drevesec, pa ne tikoma njih, ampak bolj okrog njih po rušini ter jo podkopljem precej globoko, toda pazim, da se korenine ne poškodujejo. Po tem takem je zemlja okrog drevesca zrahljena in pognojena, korenine nimajo samo v jami, ampak tudi zunaj nje dovolj rahle prsti in živeža, kar jim prav dobro tekne, in zato rastejo kvišku, da je veselje. Tako gnojenje in rahljanje prsti je in bo drevesom vselej prav koristno, torej tudi v poznejših letih. Kar zaradi prekopane prsti okrog drevesa nakosiš manj sená, toliko več pa otave.

Tako sadim in obdelujem svoja drevesca že več let, rastejo pa veliko hitreje in se obraščajo veliko bolje, nego druga. Zato to ravnanje vsakemu živo priporočam.

Razglas.

Po približni cenitvi se bodo na spomlad leta 1890 iz državne trtnice z ameriškimi trtami v Kostanjevici okolo 140.000 reznikov in 30.000 enoletnih vkoreninjenih trt vrste Riparia, 8000 reznikov in 1000 vkoreninjenih trt Solonis potem 4000 reznikov in 1000 vkoreninjenih trt York Madeira in konečno tudi drugih zalog kakor Rupestris, Othello, Elvira, Portalys, Huntington, Viala, Noah Cumingham, Gloire du Montpelier, vsake vrste kakih 200—1000 reznikov oddavali.

Da se vinogradnikom po zmožnosti vstreči zamore, bodo od dneva po razglasu v dotičnih občinskih pisarnah, napovedovalne pole na razpolaganje, v katere naj vino-